

کتابخانه شخصی آیت الله محمودی به همراه مختصر زندگینامه و نظرات و عقاید ایشان در خصوص تراث اسلامی و شیعی

O اقدس رییس‌دانا، حسن بنی‌حسینی

اشاره:

در این ویژه‌نامه در پی یافتن یک کتابخانه تخصصی در موضوع امام حسین (ع) و عاشورا پژوهی بودیم. تلاش، ناکام ماند ولی فرصت را مغتنم شمردیم و با یکی از شخصیت‌های حوزه علمیه قم که در کتابخانه شخصی خود، منابع قابل توجهی در این موضوع داشت، مصاحبه‌ای را ترتیب دادیم که به همراه گزارش مختصر از زندگینامه و کتابخانه ایشان ارائه می‌شود.

زندگینامه علمی:

حضرت آیت‌الله محمدباقر محمودی فرزند محمد در سال ۱۳۰۳ هـ. ش در علامرودشت استان فارس متولد شد. در کودکی (حدود ۴ یا ۵ سالگی) مادرش را از دست داد و تحت سرپرستی پدری که به کار زراعت اشتغال داشت، پرورش یافت.

در سن ۱۲ سالگی، به رسم آن زمان به مکتب رفت و پس از فراگیری خواندن و نوشتن به جهت علاقه به مطالعه و شوق وافر به یادگیری علوم دینی و به تشویق اطرافیان که به شیفتگی وی واقف بودند نزد روحانی محل رفته و به تحصیل علوم دینی پرداخت. در سن هفده سالگی از نعمت پدر محروم شد. در سن ۱۹ سالگی از محل زندگی در اطراف شیراز با پای پیاده و بدون داشتن هزینه گذران زندگی عازم نجف‌اشرف شد و در این راه با سختی‌ها و مشکلات زیادی مواجه گردید. در نجف‌اشرف به نزد یکی از خویشان به نام سیدابوالحسن راغب وارد شد. این روحانی در مدرسه قزوینی درس می‌خواند و باتوجه به سختی معیشت و فقر، ایشان را به بازگشت به

ایران توصیه کرد. به دنبال پافشاری و اصرار آقای محمودی، خانم سیدابوالحسن راغب پا در میانی می‌کند تا خویشاوند روحانی، حجره خویش را در اختیار ایشان قرار می‌دهد و تحصیل علوم دینی این جوان علاقه‌مند بدین ترتیب در نجف‌اشرف شروع می‌شود. پس از سه سال تحصیل به قم بازمی‌گردد و سپس به خراسان رهسپار می‌شود، بار دیگر به نجف بازگشته و این بار حدود ۷ سال در این شهر اقامت می‌نماید.

در سن ۲۷ سالگی حدود سال ۱۳۳۰ هـ. ش با دختر یکی از خانواده‌های ایرانی ساکن کربلا ازدواج می‌کند و چون برای ازدواج شرط سکونت در کربلا مطرح می‌شود از نجف به کربلا می‌رود و در این شهر رحل اقامت می‌گسترد.

قبل از پیروزی انقلاب اسلامی ایران، به لحاظ محدودیت‌ها و موانعی که به خصوص در راه چاپ و نشر تألیفات خویش داشته به ایران مراجعت نموده و مقیم قم می‌شود.

استادان ایشان در دروس خارج فقه و اصول حدود دوازده نفر از

مراجع کربلا و نجف می‌باشند.^۱

حضرت آقایان آیت‌الله سید محمود شاهرودی^۲، آیت‌الله سیدعبدالهادی شیرازی، مرحوم میرزا آقا باقر، آیت‌الله سیدحسین حمای، آیت‌الله میرزا باقر زنجانی^۳ که در اصول به ایشان خیلی عقیده داشته‌اند و همچنین آیت‌الله میرزا حسن یزدی که «این دو شخصیت از نظر اخلاقی و هم از جنبه اقبالشان به شاگردان و هم از جنبه تواضع و فروتنی برای ایشان جالب بوده‌اند.»^۴

در درس آیت‌الله خوبی و درس آقای سیدحسین حلی از مجتهدان عرب (فقه و اصول) و سیدمحسن حکیم هم مختصری بوده‌اند.

درس اصول را ۲ مرتبه هر بار به مدت شش سال نزد حضرت آیت‌الله شیخ یوسف شاهرودی گذرانده‌اند^۵ و نیز خدمت سید مهدی شیرازی در کربلای معلی درس خوانده‌اند. در محضر آقای سید حسن قزوینی صاحب کتاب «امامة الکبری» هم مدتی کوتاه تلمذ کرده‌اند.

حدود شش سال قبل از وفات علامه امینی با ایشان ارتباط داشته‌اند البته نه به عنوان شاگرد بلکه از جهت معنوی از محضر ایشان استفاده کرده‌اند.

آثار ایشان قریب چهل مورد و غالباً تحقیق است نه تألیف^۶ این آثار جنبه تخصصی دارد و برای اهل علم نگاشته شده است. برای نوشته‌های خود سند و شواهد ذکر می‌کند. زیرا معتقدند «مطالب تاریخی بدون مدرک شک و شبهه دارد»^۷.

تحقیق و تألیف احادیث، خطبه‌های حضرت مولی الموحدين (ع) و همچنین احیای سیره و شرح حال ائمه معصومین بر پایه قدیمی‌ترین و معتبرترین متون تاریخی از جمله آثار و خدمات گرانقدر ایشان است. در مورد کارهای پژوهشی خود می‌گویند: «آنچه به زندگی من ارزش می‌دهد این است که خداوند محبت شریعت و اهل بیت (ع) را به شکل خاصی در جان من قرار داده است به طوری که اگر در دفاع از مکتب کار نکنم گویا دچار عذاب وجدان هستم به این خاطر همیشه مشغول کار هستم و پژوهش‌های تاریخی مربوط به اسلام عزیز را دنبال می‌کنم. از این رو بیشتر کارها و پژوهش‌هایم را روی همین کتاب‌هایی که اهل سنت نوشته‌اند متمرکز کرده‌ام، زیرا کلام آن‌ها برای خودشان حجت است و ما می‌توانیم به وسیله نوشته‌های آن‌ها احتجاج کنیم»^۸. نظرات ایشان در باب پژوهش دینی قابل تأمل است.

از نظر ایشان «جا برای تحقیق و پژوهش بسیار است. در گذشته تقریباً تا عصر سیدین طاووس علما نوعاً در زمینه‌های متعدد کار می‌کردند. یعنی غالباً جامع [علوم] بودند و تنها در یک یا دو فن صرف وقت نمی‌کردند و معمولاً به مقتضای زمان و عصر خودشان به ادبیات و فقه و اصول و کلام و ریاضی و فلسفه و تاریخ، روایات و اخلاقیات... می‌پرداختند، اما در چند قرن اخیر بیشتر به فقه و اصول می‌پردازند و به همین دلیل ما در این دو علم آن قدر صاحب کتاب شده‌ایم که اگر کسی بخواهد آن را بخواند درمی‌ماند و طبعاً بسیاری از آن‌ها هم تکرار مکررات است. پس باید ببینیم چه موضوعاتی مورد نیاز و احتیاج است. کجا کمبود داریم، تلاش مان برای پر کردن آن باشد.

درباره فقه و اصول الی ماشاءالله داریم. نه اینکه حاجت نداریم. بلکه باید در هر عصری فقیه و اصولی داشته باشیم اما مسائل جامعه که فقط با فقه و اصول حل نمی‌شود. مثلاً اخلاقیات در اسلام از ارکان بسیار مهم است اول برای این که خود مسلمان‌ها وظایف‌شان را ادا کنند و آن طور که خدا و رسول (ص) می‌خواهند کار انجام بدهند، دیگر اینکه کسانی که از دین اطلاعی ندارند هدایت شوند^۹.

شایان ذکر است که وقتی در محضر ایشان بودیم از خانم مجتهده امین بسیار یاد و ذکر خیر کردند و اینکه نیاز جامعه اسلامی است به وجود خانم‌هایی که اهل علم باشند و تبلیغ امور دینی نمایند و بتوانند مشکلات خانم‌ها را حل نموده و سوالات آنان را پاسخ گویند.

همچنین از دختر سیدرضی نام بردند که عالمه مجتهده‌ای بوده است که تمام سوالات مذهبی را پاسخ می‌گفته است. علی‌ایحال ایشان توصیه فراوان داشتند بر تعلیم و تحصیل بانوان به خصوص تحصیل علوم دینی.

در خاتمه لازم به ذکر است استاد محمدباقر محمودی در مراسم تجلیل از خادمان برگزیده فرهنگ مکتوب عاشورا که در جریان پانزدهمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران برگزار شد به جهت تصحیح ترجمه ریحانه رسول‌الله (ص) و الامام الحسین (ع) من تاریخ مدینةالدمشق - ز فرات الثقلین فی مائمه الحسین و عبرات المصطفین فی مقتل الحسین (ع) به عنوان مصحح برگزیده انتخاب و از ایشان تجلیل به عمل آمد.^{۱۰}

ب: توصیف کتابخانه

در یکی از محله‌های قدیمی شهر قم در ساختمانی کاملاً قدیمی و در فضایی که از عطر نام ائمه‌اطهار لبریز است. مردی وارسته در میان انبوهی از کتاب که گرداگرد ایشان را فراگرفته است مشغول مطالعه و تحقیق است.

اینجا کتابخانه شخصی استاد و محقق بزرگوار آیت‌الله شیخ محمدباقر محمودی است. حدود پنجاه سال از تأسیس این کتابخانه می‌گذرد.

در گذشته چون تمکن مالی زیادی نداشتند برای رفع نیازهای پژوهشی هدفمند خویش از کتابخانه مرحوم علامه محقق طباطبایی استفاده می‌کرده‌اند.

اکنون بیش از ۶۰ متر مربع از ساختمان مسکونی را که فضایی با معماری سنتی است به کتابخانه اختصاص داده‌اند.

این کتابخانه بالغ بر ۱۲۰۰۰ جلد کتاب دارد که بیشتر آن در قفسه‌های تعبیه شده در دیوار (دولایچه) که تا سقف کشیده شده است قرار دارد و هفت قفسه فلزی نیز بخش دیگری از کتاب‌ها را در خود جای داده است. علاوه بر آن تعداد زیادی کتاب روی زمین و در صندوق خانه انتهای اطلاق روی هم چیده شده است و تعدادی هم ظاهراً در بیروت نگهداری می‌شود.

بیشتر مجموعه به زبان عربی و درخصوص مناقب معصومین و ائمه اطهار (ع) می‌باشد و تعدادی کتاب خطی هم زینت‌بخش مجموعه فوق است.

محصولات متقدمین ما آثار زیادی است که بایستی چاپ شود، متأسفانه بخش اعظم نوشته‌های قدما را در حال حاضر در دسترس نداریم. بحث هم چند جهت است: یکی مظلومیت شیعه که نتوانسته‌اند ذخائر خود را حفظ نمایند. دوم اینکه سهل‌انگاری کردند و اهتمام به کار ندادند. سوم سلطه مخالفین اهل بیت که همه آفاق و مناطق مسلمین را احاطه کرده بودند و در باب سلطه، وجود این نسخ و کتب را مخالف مصالح خودشان می‌دانسته‌اند و نمی‌خواستند مُشتشان باز شود

خاصی نداشتند و کمک دولت را در مورد سم‌پاشی، ضد عفونی و مرمت آثار واجب می‌دانند.

در مورد صیانت و نگهداری از آثار مکتوب و مخطوطات از مرحوم حضرت آیت‌الله العظمی خویی نقل می‌کند که فرمودند «مکتوبات کتابخانه لندن را در صندوق ضد آتش گذاشته‌اند ولی بیشتر کتاب‌های ما به دلیل رعایت نکردن همین مسئله از بین رفته است. مانند کتاب رجال نجاشی و بسیاری کتب از علما و بزرگان اسلامی.»

در زمینه سرنوشت کتابخانه در آینده، امیدوارند مجموعه کتاب‌ها و منابع این کتابخانه توسط فرزندان محقق ایشان حفظ و نگهداری شود.

آثار، تألیفات و تحقیقات استاد آیت‌الله شیخ محمدباقر محمودی به شرح ذیل می‌باشد:

۱. اشعة السهیل فی شرح وصیة کمیل موضوع کتاب، وصیت معروف حضرت امیر(ع) به کمیل است.
۲. تحقیق در انساب الاشراف بلاذری^{۱۳} این اثر از کتب قدیمی است و صاحبش ۳۰ سال قبل از طبری از دنیا رفته است. یک جلد از این اثر در بیروت چاپ شده است.
۳. تصحیح تاریخ ابن عساکر^{۱۴} کتابی است تاریخی درباره شهر دمشق، این کتاب در کتابخانه آیت‌الله علامه امینی در ۶۶ جلد موجود بوده است. کتابی جامع و پرچشم درباره حضرت امیر(ع) و مطالب بسیاری دارد.
۴. ترجمه حضرت امیر در ۳ جلد و ترجمه امام حسن(ع) و امام حسین(ع) در یک جلد ترجمه امام سجاد(ع) و امام باقر(ع) در یک جلد آمده است.
۵. تصحیح شرح حال حضرت امیرالمؤمنین در بحار الانوار قسمت دوم بحار الانوار که سیره حضرت علی(ع) است، تحقیق شده و در سه جلد چاپ شده است.
۶. شواهد التنزیل لقواعد التفسیر فی الآیات النازلة فی اهل البیت(ع) تألیف عبیدالله بن عبدالله حسکانی.
۷. مؤلف ۲۱۰ آیه را که در شأن حضرت علی ابن ابی‌طالب و حضرت رسول (ص) و صدیقه کبری (س) و حسنین(ع) نازل شده است، همراه با حدیث نقل می‌کند.
۸. عبرات المصطفین فی مقتل الحسین علیه السلام المأخوذ من اقدم المصادر التاریخية الاسلامیة کتاب پیرامون عزاداری حضرت امام حسین(ع) است.

یک عدد میز مطالعه همراه با یک دستگاه کامپیوتر از جمله تجهیزات موجود در کتابخانه است.

بیشترین زمینه‌های موضوعی کتاب‌ها عبارتست از: تفسیر، تاریخ، مناقب و حدیث و رجال، و بیشتر کتاب‌ها مربوط به مؤلفان سنی است که حاوی مطالب و شواهدی برای حقانیت مذهب شیعه است. از کتاب‌های ارزشمند موجود در این کتابخانه کتاب شواهد التنزیل تألیف عبدالله بن عبدالله حسکانی^{۱۵} است که یک نفر نیشابوری از نسل بنی‌امیه و از الحمد شروع نموده و ۲۱۰ آیه از قرآن مقدس را آورده که بیشتر در شأن حضرت علی(ع) است و بقیه، در شأن حضرت محمد (ص) و حضرت فاطمه (س) و حسنین(ع) می‌باشد.

این کتاب خطی را که حدود نهصد سال از تألیف آن می‌گذرد، از مرحوم علامه محقق طباطبایی دریافت و چاپ اول آن حدود بیست سال پس از دریافت و چاپ دوم آن ده سال بعد، انجام پذیرفته است. چاپ سوم نیز همراه با مستدرکات و حاشیه‌نویسی آماده چاپ و انتشار است.

تألیفات ابن عساکر حول زندگی و مناقب ائمه اطهار تا امام محمدباقر(ع) از جمله آثار ارزشمند مجموعه است، همچنین کتاب مناقب امام امیرالمؤمنین علی ابن ابیطالب تألیف الحافظ محمدبن سلیمان الکوفی در دو جلد به زبان عربی، که عکس این کتاب توسط مرحوم علامه جلیل‌القدر محقق طباطبایی از ایتالیا به قم رسید و همین کتاب را حضرت ایشان مورد تحقیق و تصحیح قرار داده و در سال ۱۳۷۰ هـ. ش چاپ و منتشر کردند. از مرحوم محقق طباطبایی بسیار تقدیر نموده و نام ایشان را به خیر و نیکی یاد می‌کنند. خصوصاً به پاس اینکه محقق طباطبایی بسیاری از کتاب‌های عکسی و خطی خود را همواره به جهت استفاده و تحقیق در اختیار ایشان می‌گذاشته‌اند.

قابل ذکر است که بر بعضی کتاب‌ها حاشیه‌نویسی تفصیلی و بر بعضی حاشیه‌نویسی مختصر انجام داده‌اند.

کتاب‌ها به ترتیب موضوعی و بنا بر نظر و سلیقه صاحب کتابخانه تنظیم شده است در حال حاضر افرادی که نیاز تحقیقی و مطالعاتی دارند. از منابع و کتاب‌های موجود در این کتابخانه استفاده می‌کنند و از راهنمایی‌های ایشان نیز بهره‌مند می‌گردند.

برای حفاظت از مجموعه و پیشگیری از خطرات احتمالی آتش سوزی، هیچ‌گونه وسایل گرمایشی در محل کتابخانه مورد استفاده قرار نمی‌گیرد. اما در مقابل آفت‌های طبیعی و موارد دیگر پیش‌بینی

۷. مناقب علی ابن ابی طالب تألیف محمد بن سلیمان کوفی نویسنده کتاب ۲۰۰ سال بر این عساکر مقدم است.
- کتاب در دو جلد و عمده مطالب آن درباره حضرت امیر(ع) است و حدود ۱۰۰ حدیث هم پیرامون حضرت رسول (ص) دارد و بقیه میان حضرت علی(ع) و حضرت زهرا (س) و حسنین(ع) مشترک است و چند حدیث از حضرت سجاد(ع) و یک حدیث هم از امام باقر(ع) و گفت‌وگویی از حضرت علی(ع) با جابر در آن آمده است.
۸. النورالمشتمل من کتاب ما نزل من القرآن فی علی علیه السلام
- یکی از دانشمندان و محدثان بزرگ اهل سنت به نام «ابونعیم اصفهانی» صاحب کتاب «حلیة الاولیاء» اثری دارد به نام «مانزل من القرآن فی امیرالمؤمنین» که در کتاب الذریعه نام آن آمده است ولی اصل کتاب را صاحب الذریعه پیدا نکرده‌اند. ولی ابن بطریق یکی از علمای قرن پنجم و ششم کتابی دارد به نام «خصائص الوحی المبین» که از سه طریق ۸۰ حدیث از این کتاب را ذکر کرده است. استاد این روایات را مجزا کرده و با شواهد و تعلیقاتی به طور مستقل به نام النورالمشتمل من کتاب مانزل من القرآن فی علی علیه السلام به چاپ رسانده‌اند.
۹. نهج السعادة: این کتاب در شش باب است که در ۸ جلد چاپ شده است. اولین مطلب نهج السعادة خطبة حضرت امیر(ع) در خواستگاری از حضرت زهرا(س) است^۳ و بعد از آن فرمایشات حضرت امیرالمؤمنین را در ایام خلفا آورده‌اند.
۱۰. خصائص النسائی: مؤلف کتاب از مؤلفان صحاح سته است و حدود ۱۱۰۰ سال از عمر کتاب می‌گذرد. نسخه چاپ مصرش را مورد تحقیق و تألیف قرار داده‌اند.
- و همچنین آثار دیگری که عبارت است از:
- ۱- الاربعین عن الاربعین فی فضائل علی امیرالمؤمنین.
 - ۲- ترجمة الامام زين العابدين علی بن حسین علیهما السلام / تألیف ابن عساکر.
 - ۳- ترجمة الامام علی بن ابی طالب علیه السلام من تاریخ مدینه دمشق / تألیف ابن عساکر.
 - ۴- ترجمة السبط الاکبر ریحانه رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم و سیدی شباب اهل الجنة: الامام الحسن علیه السلام من تاریخ مدینه دمشق / تألیف ابن عساکر.
 - ۵- ترجمة ریحانه رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم الامام الحسين علیه السلام من تاریخ مدینه دمشق / تألیف ابن عساکر.
 - ۶- تفسیر آیه الموده/ تألیف احمد بن محمد شهاب الدین الخفاجی.
 - ۷- جواهرالمطالب فی مناقب الامام علی بن ابی طالب علیه السلام / تألیف محمد بن احمد دمشقی باعونی شافعی.
 - ۸- زفرات الثقلین فی ماتم الحسين علیه السلام.
 - ۹- سرشک خویان: در سوگ سالار شهیدان.
 - ۱۰- العسل المصطفى من تهذیب زین الفتی فی شرح سورة دهر / تألیف احمد بن محمد عاصمی.
 - ۱۱- فرائد السمطين فی فضائل المرتضى و البتول و السبطین و

- الائمة من ذریعهم علیهم السلام / تألیف ابراهیم بن محمد حموی جوینی.
- ۱۲- کشف الرمس عن حدیث رد الشمس
- ۱۳- المعیار و الموازنه در برتری امیرالمؤمنین علی علیه السلام / تألیف محمد بن عبدالله اسکافی.
- ۱۴- مقتل الامام امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب / تألیف عبدالله بن محمد ابن ابی الدنیا.
- در ادامه بخشی از نظرات و دیدگاه آیت الله محمدباقر محمودی در خصوص تحقیق، تصحیح متون و میراث اسلامی و شیعی جهت علاقه مندان ارایه می‌شود.**
- «کتاب هم مال است و هم جمال، اگر مسلمین رسم داشتند که در خانه کتاب جمع کنند وسعت علمی ما مسلمانان گسترده‌تر از حال بود. چنانکه در نیشابور در محله‌های سنی چنین می‌کرده‌اند و یکی از شاگردان صاحب شواهدالتنزیل نوشته است این مؤلف حدود صد جلد کتاب داشته است که فقط یک رساله و همین کتاب فوق‌الذکر از او به ما رسیده است.
- محصولات متقدمین ما آثار زیادی است که بایستی چاپ شود، متأسفانه بخش اعظم نوشته‌های قدما را در حال حاضر در دسترس نداریم. بحث هم چند جهت است: یکی مظلومیت شیعه که نتوانسته‌اند ذخائر خود را حفظ نمایند. دوم اینکه سهل‌انگاری کردند و اهتمام به کار ندادند. سوم سلطه مخالفین اهل بیت که همه آفاق و مناطق مسلمین را احاطه کرده بودند و در باب سلطه، وجود این نسخ و کتب را مخالف مصالح خودشان می‌دانسته‌اند و نمی‌خواستند مشتشان باز شود. آن‌ها هم حتی‌الامکان آن نوشته را از بین بردند یا سر و ته آن را زدند، تا وقتی به دست کسی می‌رسد شناخته نشود. بهر حال به مرور ایام یا سوخت یا موربانه آن را خورد.^{۱۵} اگر مسلمانان بخواهند در جهان سر بلند باشند باید این کتابها حاشیه‌نویسی شود و چاپ و منتشر گردد. آثاری از ابوعلی سینا که از مفاخر ایران و اسلام است کتابهایی چون نقایس الفنون که در چهارده علم می‌باشد و به صورت [روش] کتاب مخزن‌الادویه با داروهای نباتی را در سه زبان ذکر کرده و خواص و مواد وجودی آن را ذکر می‌کند و یک بار در هند چاپ شده است این کتاب چرا نباید چاپ بشود؟
- کتاب روضة‌الصفادر تاریخ چون فارسی است، کم چاپ شده است در حالی که اگر به زبان عربی بود بارها چاپ شده بود.
- این مطلب بیان‌کننده این واقعیت است که علاوه بر کتابهایی که علما و دانشمندان به زبان عربی نوشته‌اند، برخی از منابع و آثار فارسی با اهمیت نیز از نظر تحقیق و چاپ و انتشار مورد بی‌توجهی قرار گرفته است.
- خدمت [آیت‌الله] آقای خوئی گفتم، اهل هر فن که خدمت شما می‌آیند باید تشویق کنید که این کتاب یا آن کتاب رهین منت شماست که روی آن کار کنید و به چاپ برسانید، مثلاً مهندسان، اهل کلام، فلسفه و غیره... این خدمت‌ها را وظیفه دانسته و انجام بدهند.
- از آثار قلمی مدائنی چیزی نشر نشده است. آن‌ها هم که نشر شده مربوط به سیره معصومین نیست یا از ثقفی که حدود ۴۰ کتاب

دارد مثل کتاب صفین کتاب جمل، کتاب نهروان و صحیفه ولی تا به حال اکثر کتابهای ایشان را پیدا نکرده‌ایم.

کتابی است به نام الغارات، نوشته ابراهیم بن محمد ثقفی (متوفی ۲۸۲ یا ۲۸۴ ق) که مطالب آن را مرحوم مجلسی در کتاب بحارالانوار نقل کرده است.

که البته تلخیص کتاب الغارات به خط مرحوم حاجی نوری در کتابخانه حضرت آیت‌الله نجفی وجود دارد. آقای ارموی در مورد کتاب الغارات زحمت کشیده‌اند و البته این کتاب عکسی و بدخط بوده است این مؤلف کتاب دیگری دارد به نام المعرفه که سیدمرتضی از آن روایت دارد و ظاهراً مهمترین کتاب نویسنده بوده است در حال حاضر ما به این کتاب نیاز داریم و در دست نداریم. بدین لحاظ تأکید می‌شود که باید خیلی اهمیت بدهیم اگر این آثار خطی را پیدا کردیم، آن‌ها را با تعلیقات مفید احیا کنیم.

بهرحال اگر کتابهایی که مخالفین نوشته‌اند مطالب حقیقت بیشتر از مطالب باطل باشد خوب است دست نزنه آن کتاب را منتشر کنیم و در پاورقی مطالب حقیقت را تأیید و به بطلان قضایای بی‌اساس آن اشاره کنیم.

کتاب الامامة الکبری سیدحسن قزوینی که کتاب بسیار عالی است در ولایت، ولی ما شیعه‌ها کوتاهی کرده‌ایم و اقدام نکردیم که این کتاب منتشر شود. یک جلد از این کتاب ارزشمند ۴۰ سال قبل در عراق منتشر شده است و جلد دوم آن هم توسط یکی از آفازاده‌های اولادهای ایشان که در قم هستند حروفچینی شده و آماده چاپ است و ظاهراً بودجه چاپ آن را ندارند. اگر کسی بتواند با این آفازاده همکاری کند و بودجه چاپ این کتاب را فراهم نماید تا به یک مرتبه هر دو جلد چاپ شود کار خیلی خوبی است و زحمات پنجاه ساله یک سید بزرگوار حفظ خواهد شد.

همچنین آیت‌الله محمودی مطالبی دارند درباره آثاری که پیرامون حضرت امام حسین(ع) است که مختصری از مصاحبه ایشان از جمله کوثر^{۱۶} انتخاب و نقل می‌گردد:

همانطوری که در عبرات‌المصطفین ۱۷ ذکر کرده‌ام پنج مصدر ارسالی موجود است که یکی از آن‌ها تاریخ طبری و دوم انساب الاشراف بلاذری است. ارشاد شیخ مفید هم کاملاً مطابق با طبری است و کمتر موردی است که برخلاف طبری مطالب آورده باشد. ابن‌عساکر نیز در تاریخ دمشق در فضائل امام حسین(ع) مثل فضائل امیرمؤمنان و امام حسن(ع) خیلی مطالب آورده است که در جای دیگر پیدا نمی‌شود یا کم پیدا می‌شود.

از جمله کتابهایی که درباره حضرت امام حسین(ع) نوشته شده کتابی است به نام الحسین و اصحابه. این کتاب را یکی از علماء قزوین نوشته ولی ورثه‌های این شخص بزرگوار در وقت خودش برای چاپ این کتاب اقدام نکرده‌اند. این کتاب بسیار تحقیقی است و به روش علمی نوشته شده است ولی جلد دومش چاپ نشده است، شنیدم جنبه مالی و اقتصادی ورثه آن مرحوم خوب است اگر خودشان هم چاپ نمی‌کنند از جهت اینکه وضعشان خوب نیست دیگران چاپ کنند تا از این کتاب بسیار علمی و تحقیقی مبلغان استفاده کنند من تا

به حال کتابی از حیث مطالب علمی بهتر از این کتاب ندیده‌ام. در حال حاضر بهترین مقتل درباره حضرت امام حسین(ع) مقتل ابن‌مخنف است که طبری در تاریخ الامم والملوک درج کرده است. جهتش هم واضح است زیرا ابومخنف عارفترین مورخ به اوضاع عراق است چون با دو یا سه واسطه قضایا را نقل کرده است از کسانی که در معرکه حاضر بودند و خود ایشان هم عراقی و اجدادش هم از موالی اهل بیت بوده‌اند و بعضی از آن‌ها با حضرت امیر در جنگ صفین شرکت داشته‌اند به نظر من نوشته‌های ایشان بهترین نوشته‌ها است زیرا با سند ذکر می‌کند.

البته نه مقتل ابی‌مخنف اصلی در دست است و نه مطلب آن شاگرد راوی ابی‌مخنف، لکن طبری مستقیماً مقتل را از ابی‌مخنف نگرفته است بلکه از شاگرد ابی‌مخنف به نام محمدابن هشام کلبی رحمه‌الله علیه بهره برده است و مقداری که طبری آورده است نوعاً مستند است و شواهد تاریخی هم دارد. نتیجه اینکه مقتل ابی‌مخنف بهترین مقاتل است هم از جهت سند و هم از حیث ترتیب و تنظیم قضایا و حوادث نقل شده است.

پاورقی:

- ۱- مجله الحدیث . شماره ۴ ، کیهان فرهنگی دوره سوم، شماره نهم سال ۱۳۶۵ .
- ۲- از شاگردان مرحوم میرزای نائینی بوده‌اند.
- ۳- همان مرجع.
- ۴- ر. ک. مجله الحدیث شماره ۴ و مجله کوثر شماره ۱۴.
- ۵- مولف کتاب فقهی « مدارک العروه ».
- ۶- ر. ک به مجله الحدیث شماره ۴ و کیهان فرهنگی دوره سوم ، شماره نهم سال ۱۳۶۵
- ۷- مجله کوثر، شماره ۱۴. ص ۱۱-۱۵.
- ۸- مجله کوثر شماره ۱۴. ص ۵ و لوح فشرده نمایه شماره ۷۷ .
- ۹- کیهان فرهنگی . شماره نهم . ۱۳۶۵.
- ۱۰- روزنامه ایران. سال هشتم - شماره ۲۱۲۰ - ۱۹ اردیبهشت سال ۱۳۸۱ . ص ۲۰ .
- ۱۱- از علمای اهل سنت در قرن پنجم و معاصر شیخ طوسی می‌باشد.
- ۱۲- انساب الاشراف تالیف احمدبن یحیی بن جابرالبلاذری.
- ۱۳- تاریخ مدینه دمشق تالیف علی بن الحسن بن هبه‌الله انسافعی معروف به ابن‌عساکر.
- ۱۴- مولف مطلبی قبل از این خطبه پیدا نکرده است.
- ۱۵- هدف ما نیز از این پژوهش شناخت و شناساندن آثاری است که در کتابخانه‌های شخصی وجود دارد و نگران هستیم که به مرور زمان و آسیب‌های احتمالی و مواردی که حضرت آیت‌الله مورد اشاره قرار داده‌اند از دست برود.
- ۱۶- مجله کوثر، ش ۱۴.
- ۱۷- یکی از آثار تحقیقی حضرت آیت‌الله سیدمحمدباقر محمودی.

